

กฎหมายการค้าของสหรัฐฯ มาตรา 301 พิเศษ

1. มาตรา ๓๐๑ พิเศษ เป็นมาตรการฝ่ายเดียว (unilateral measure) ภายใต้กฎหมายการค้าของสหรัฐฯ ที่กำหนดให้มีการประเมินและจัดสถานะของประเทศคู่ค้าที่ไม่ได้ให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของสหรัฐฯ อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มประเทศ ได้แก่

1.1 Priority Foreign Country (PFC) คือ กลุ่มประเทศที่ไม่ให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอจนส่งผลกระทบต่อสินค้าและ/หรือบริการของสหรัฐฯ และไม่มีความตั้งใจที่จะเข้าสู่กระบวนการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหา กรณีนี้ สำนักผู้แทนการค้าสหรัฐฯ (United State Trade Representative หรือ USTR) จะต้องตัดสินใจภายใน 30 วันว่าจะดำเนินการสอบสวน (Investigation) ก่อนตัดสินใจว่าจะต้องใช้มาตรการตอบโต้ทางการค้าหรือไม่

ในกรณีนี้ สหรัฐฯ จะเข้ามาหารือกับประเทศดังกล่าวมากขึ้น เพื่อกำหนดแผนการปฏิบัติงานด้านทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Action Plan) ที่ชัดเจน และกดดันให้ประเทศเหล่านั้นปรับปรุงแก้ไขให้มีการบังคับใช้กฎหมาย และลดปัญหาอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดของสินค้าที่มีทรัพย์สินทางปัญญาของสหรัฐฯ ทั้งนี้ อาจรวมถึงการเชื่อมโยงกับการให้หรือต่ออายุระบบสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (Generalized System of Preferences) รวมทั้ง หากเห็นว่ามีกรณีปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีขององค์การการค้าโลก (WTO) ก็อาจจะพิจารณานำเรื่องเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้ WTO ต่อไป

1.2 Priority Watch List (PWL) คือ กลุ่มประเทศที่สหรัฐฯ เห็นว่ายังไม่ให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเพียงพอ สมควรจับตามองเป็นพิเศษ เนื่องจากมีการละเมิดทางทรัพย์สินทางปัญญาในระดับสูงจนเกิดผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสหรัฐฯ รวมทั้งมีมาตรการที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่ตลาดของสินค้าที่มีทรัพย์สินทางปัญญาของสหรัฐฯ

1.3 Watch List (WL) คือ กลุ่มประเทศที่สหรัฐฯ เห็นว่ายังไม่ให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเพียงพอ และสมควรถูกจับตามอง ซึ่งสหรัฐฯ จะเข้ามาหารือกับประเทศนั้นๆ เพื่อให้ประเทศเหล่านั้นมีการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและปราบปรามการละเมิด ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. สหรัฐฯ จัดสถานะดังกล่าวโดยประเมินจากรายงาน National Trade Estimate (NTE) ซึ่งรวบรวมข้อคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมของสหรัฐฯ เช่น อุตสาหกรรมบันเทิง สมาคมยา หอการค้าสหรัฐฯ ที่มีการร้องเรียนว่าไม่ได้รับการคุ้มครองทางทรัพย์สินทางปัญญา ในประเทศคู่ค้าอย่างเพียงพอ

3. ผลการจัดอันดับประเทศไทย

สหรัฐฯ เริ่มจัดทำรายงานประจำปี ฉบับแรกในปี 2532 โดยที่ผ่านมาสหรัฐฯ ได้จัดสถานะของไทย ดังนี้

-ปี 2532 - 2533 สหรัฐฯ จัดอันดับไทยอยู่ในกลุ่มประเทศ PWL

-ปี 2534 - 2536 สหรัฐฯ จัดอันดับไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่ต้องจับตามองสูงสุด (PFC)

-ปี 2537 สหรัฐฯ ปรับอันดับไทยมาอยู่ในกลุ่ม PWL อีกครั้ง เนื่องจากไทยให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรผลิตภัณฑ์เภสัชภัณฑ์

-ปี 2538 - 2549 สหรัฐฯ ปรับไทยเป็นเพียงกลุ่มประเทศ WL เนื่องจากไทยออกกฎหมายลิขสิทธิ์

-ปี 2550 สหรัฐฯ จัดให้ไทยเป็น PWL อีกครั้งและยังคงอยู่ในกลุ่ม PWL จนถึงปัจจุบัน

หน้า :องค์การระหว่างประเทศ / หน่วยงานต่างประเทศที่ดูแลด้านทรัพย์สินทางปัญญา
(http://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=56&Itemid=202)

แก้ไข link "APEC (IPEG)"

ให้เป็น :

<http://www.apec.org/Groups/Committee-on-Trade-and-Investment/Intellectual-Property-Rights-Experts-Group.aspx>

รวมถึงแก้ไข logo ด้วย

สรุปภาพรวมองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก

(World Intellectual Property Organization : WIPO)

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก

องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization : WIPO) เป็นองค์กรระหว่างประเทศภายใต้องค์การสหประชาชาติ ที่จัดตั้งขึ้น เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2510 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาผ่านความร่วมมือระหว่างรัฐสมาชิก โดยในปัจจุบันมีสมาชิก 188 ประเทศ รวมทั้งไทยซึ่งเข้าเป็นสมาชิกเมื่อปี พ.ศ. 2532 (1989)

ในปัจจุบัน WIPO มีความตกลงระหว่างประเทศที่อยู่ในความรับผิดชอบทั้งสิ้น 26 ฉบับ¹ ครอบคลุมประเด็นทรัพย์สินทางปัญญาทุกประเด็น (ยกเว้นประเด็นการคุ้มครองพันธุ์พืช ซึ่งรับผิดชอบโดยสหภาพการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ระหว่างประเทศ หรือ International Union for the Protection of New Varieties of Plants (UPOV))

หน้าที่หลักของ WIPO สรุปได้ ดังนี้

1.1 ส่งเสริมการพัฒนาแนวทางเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาผ่านระบบกฎหมายสากล รวมทั้งให้มีการลงนามในความตกลงระหว่างประเทศฉบับต่างๆ เพื่อให้มีการปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 บริหารจัดการตามภาระผูกพันของ Paris Union (International Union established by the Paris Convention), Berne Union (International Union established by the Berne Convention) และ Union อื่นๆ รวมทั้งความตกลงระหว่างประเทศซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

1.3 เสนอให้มีความร่วมมือระหว่างรัฐทางด้านกฎหมายและวิชาการในด้านทรัพย์สินทางปัญญา ประมวลและเผยแพร่ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ส่งเสริมการศึกษาเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา และจัดพิมพ์ข้อมูลการศึกษาต่างๆ

¹ WIPO Treaties ครอบคลุม

1. WIPO Convention (convention establishing WIPO)

2. IP Protection ได้แก่ 1) Beijing Treaty on Audiovisual Performances 2) Berne Convention 3) Madrid Agreement 4) Marrakesh VIP Treaty 5) Nairobi Treaty 6) Paris Convention 7) Patent Law Treaty 8) Phonograms Convention 9) Rome Convention 10) Singapore Treaty on the Law of Trademarks 11) Trademark Law Treaty 12) Washington Treaty 13) WCT และ 14) WPPT

3. Global Protection System ได้แก่ 1) Budapest Treaty 2) Hague Agreement 3) Lisbon Agreement 4) Madrid Agreement 5) Madrid Protocol และ 6) PCT

4. Classification ได้แก่ 1) Locarno Agreement 2) Nice Agreement 3) Strasbourg Agreement 4) Vienna Agreement และ 5) Recent notification

1.4 บริหารจัดการระบบการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา ระหว่างประเทศ สำหรับประเทศสมาชิกที่เข้าเป็นภาคี ผ่านระบบสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty : PCT) พิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) และความตกลงกรุงเฮก (Hague Agreement) และความตกลงกรุงลิสบอน (Lisbon Agreement)

1.5 ดำเนินการอื่นใดเพื่อปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

2. ความตกลงภายใต้การกำกับดูแลขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาที่ไทยเข้าเป็นภาคี

โดยที่ประเทศภาคี WIPO สามารถเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา หรือความตกลงที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ WIPO ได้ตามความพร้อม ปัจจุบัน ไทยจึงเป็นภาคีความตกลงภายใต้การกำกับดูแลของ WIPO เพียง 3 ฉบับ ได้แก่

2.1 อนุสัญญากรุงเบิร์นว่าด้วยการคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม (Berne Convention) โดยเริ่มมีผลตั้งแต่วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2523 (1980) โดยสาระสำคัญของอนุสัญญาดังกล่าว มีหลักเกณฑ์พื้นฐานว่าด้วยการคุ้มครองเรื่องลิขสิทธิ์ ใน 4 ประการ คือ (1) หลักปฏิบัติอย่างคนในชาติ (Principle of national treatment หรือ principle of assimilation) (2) หลักสิทธิขั้นต่ำ (3) หลักการคุ้มครองโดยอัตโนมัติ และ (4) หลักการคุ้มครองโดยอิสระ ซึ่งปัจจุบันอนุสัญญาเบิร์น มีประเทศสมาชิก 167 ประเทศ

2.2 อนุสัญญากรุงปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินอุตสาหกรรม (Paris Convention) โดยเริ่มมีผลตั้งแต่วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2551 (2008) โดยสาระสำคัญของอนุสัญญาดังกล่าว เกี่ยวเนื่องกับเรื่องการคุ้มครองเรื่อง สิทธิบัตรการประดิษฐ์ สิทธิบัตรออกแบบ และเครื่องหมายการค้า ซึ่งปัจจุบันมีประเทศภาคีสมาชิก จำนวน 175 ประเทศ

2.3 สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty: PCT) โดยเริ่มมีผลตั้งแต่วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2552 (2009) เป็นสนธิสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิบัตรระหว่างประเทศ โดยปัจจุบันมีประเทศสมาชิกจำนวน 148 ประเทศ

นอกจากนี้ ยังมีความตกลงภายใต้กรอบองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกที่ไทยอยู่ระหว่างเตรียมการเข้าเป็นภาคี เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการทรัพย์สินทางปัญญาอาเซียน (ASEAN IPR Action Plan 2011-2015) รวม 2 ฉบับ คือ (1) พิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) และ (2) ความตกลงกรุงเฮก (Hague Agreement) โดยตั้งเป้าหมายที่จะเข้าเป็นภาคีภายในปี พ.ศ. 2558 (2015) รวมทั้ง มีความตกลงที่แม้ไทยจะยังไม่ได้เข้าเป็นภาคี แต่พยายามดำเนินการให้สอดคล้องกับความตกลง คือ

- 1) Nice Agreement ซึ่งเป็นความตกลงที่เกี่ยวกับการจัดแบ่งจำพวก (Classification) ของเครื่องหมายการค้า
- 2) Locarno Agreement ซึ่งเป็นความตกลงที่เกี่ยวกับการจัดแบ่งจำพวกของสิทธิบัตรออกแบบ
- 3) Strasburg Agreement ซึ่งเป็นความตกลงที่เกี่ยวกับการจัดแบ่งจำพวกของสิทธิบัตรการประดิษฐ์

๓. การเตรียมความพร้อมของไทยในการเข้าเป็นภาคีความตกลง/สนธิสัญญาต่างๆ ภายใต้ WIPO

องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกให้การสนับสนุนกรมทรัพย์สินทางปัญญาในการเตรียมความพร้อมเข้าเป็นภาคีความตกลงสนธิสัญญา หรือความตกลง ภายใต้กรอบ WIPO โดยการส่งผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำ และเตรียมความพร้อมสำนักงานและกฎหมาย เป็นต้น โดยที่ผ่านมา WIPO ได้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยเตรียมความพร้อมไทยในการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาความร่วมมือสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (Patent Cooperation Treaty) พิธีสารมาดริด (Madrid Protocol) และความตกลงกรุงเฮก (Hague Agreement) เป็นต้น

๔. การจัดทำเอกสารเผยแพร่เพื่อให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกด้านทรัพย์สินทางปัญญา

องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกได้สนับสนุนกรมทรัพย์สินทางปัญญาในการแปลและจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่เพื่อให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกด้านทรัพย์สินทางปัญญา กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้รับอนุญาตให้แปลเอกสารเผยแพร่ เช่น การ์ตูนเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์และสินค้าปลอมแปลง (WIPO's Manga on Piracy and Counterfeiting) ซึ่งเป็นเอกสารเผยแพร่เพื่อปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนและผู้สนใจเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การแปลเอกสาร Distance Learning หลักสูตร DL-๑๐๑ (General Course on Intellectual Property) จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย เพื่อให้สามารถเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาในเบื้องต้นให้กับผู้สนใจของไทยได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น การแปลเอกสารความตกลงต่างๆ เป็นต้น

๕. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ผ่านระบบบริหารจัดการทรัพย์สินอุตสาหกรรมอัตโนมัติ (Industrial Property Automation System: IPAS)

องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกได้ให้การสนับสนุนกรมทรัพย์สินทางปัญญาในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ผ่านระบบบริหารจัดการทรัพย์สินอุตสาหกรรมอัตโนมัติ (Industrial Property Automation System: IPAS) โดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก ได้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาประเมินระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมทรัพย์สินทางปัญญา และศึกษาความเป็นไปได้ในนำระบบ Industrial Property Automation System (IPAS) มาปรับใช้กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา

เนื่องจากระบบ Industrial Property Automation System (IPAS) เป็นระบบบริหารจัดการทรัพย์สินอุตสาหกรรมอัตโนมัติที่องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกได้พัฒนาขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาต่างประเทศที่ใช้งานระบบบริหารจัดการทรัพย์สินอุตสาหกรรมอัตโนมัติ (Industrial Property Automation System: IPAS) จำนวน ๓๘ ประเทศ